

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

Issued daily except Sundays and Holidays

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XI.

Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. ČETRTEK 23. MARCA (MARCH) 1918

STEV.—NUMBER 73.

Published and distributed under permit (No. 145) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlington, Postmaster General.

Malenkosten prestopek, velike posledice.

STRAZA OBSTRELJENA, JETNIK PREBODEN Z BAJONEAOM.

Jetnik je mrtev, straža se nahaja v oporišni bolnišnici.

Camp Grant, Ill. — Prostak William C. Renfeldt iz Chicaga je mrtev, prostak Charles Kvacik iz Chicaga je pa v oporišni bolnišnici radi strelne rane v željstih. Renfeldt je bil poslan na stražnico, ker je zapustil taborišče brez dovoljenja. Služil je pri kompaniji H tri sto štiri in štiridesetega pešpolka. Na stražnico ga je pešal Kvacik. Ko sta šla mimo oficirskega stana, je Renfeldt plaval notri, straža pa za njim. Renfeldt je našel v prvi sobi samokres in ga nameril na Kvacika. Štel je počil in krogla je zadela Kvacika v željst, ki se je opotekel. Toda takoj je porinil bajonet v arestanta. Preden je Renfeldt padel, je oddal še en strel, a krogla je zadela krajec na njegovem klokbuku.

Ko so drugi prihitali za njima v sobo, so našli oba na tleh in nezavestna. Odnegli so ju v bolnišnico, kjer je Renfeldt umrl.

Oficirji pravi, da sta se Kvacik in Renfeldt dobro obnašala. Renfeldtovi prvi prestopek je bil, da je zapustil taborišče brez dovoljenja. Tako vešči malenkost povzročili velike posledice.

KDO POSLUŠA BILLYJA?

Chicago, Ill. — Velebitniško šolska poroča, da je predvođačinja poslala Billyja okoli 8.000 deklet, ki delajo za veletvrčke Western Electric, Swift, Armour, Sears Roebuck, Wringley's in Montgomery Ward.

Billy je svoje "poslušavke" nagovoril s temi besedami: "Jedem nem Armurjevo in Swiftovo žunko. Da, žikal sem Wringleyev gumij, kupil sem električnega preiskovalca tvrdke Western Electric in hišne mreže od tvrdke Sears and Roebuck. Poznam vas vse."

"Bil je klaverni pozdrav, ki ni napravil pričakovanega vtisa na poslušalke, ki so se odzvale v tako majhnem številu kliču evangeliista, najbrj na pritisk superintendentov, predelavcev in predelavk velikih in mogočnih tvrdk, ki bi mogoče domisljajo, da njih oblast nad delavkami sega tako daleč, da morajo na njih ukaz poslušati pridigarke govornice premetenege šarlatana.

Vse kaže, da Billyjeva zvezda v Chicagu, prirediteljem šarlatana pa prihajajo že zdaj lažje v glavo, ker bo treba globoke poseči v svoj žep in plačati stroške za prireditve. Chicago ni mesto, v katerem imajo šarlatani pogodna tla za svoje kapucinade.

10.000 INOZEMCEV OPUSTI TRGOVINO ALI OBT S PRVIM MAJEM.

Chicago, Ill. — Šest tisoč ino- zemev preneha s prvim majem obtožbo ali trgovino v mestu, ker se mestni svet sprejel v decembru sredi, da le tiste osebe dobe dovoljenje ali trgovsko koncesijo, ki so državljani ali so pa vzele prvi državljanski papir.

Prireditelji so pivovarstvi, salutarji, restavraciji, pekovski mojstri itd. Kdor potrebuje oblastno dovoljenje za svojo obrt ali trgovino, mora biti državljan ali pa imeti prvi papir.

PROD V PRILOG MOONEYJU.

Pittsburgh, Pa. — Tukajšnje strokovno organizirano delavstvo je odobrilo velik protesten štrajh proti smrtni obsodbi Thosa Mooneyja, ki je bil v San Franciscu obsojen na vešala na obdobje, da se je udeležil bombnega napada na demonstracijo za vojno pripravljanje. Znano je, da Mooneyja je na žig pričanju bil izrečen pravorek krivde in smrtno obsodbe, hotela druge zadržati k krivemu pričanju.

Gradnja ladij napreduje točno po programu.

28 ODSOTKOV LADJSKEGA PROGRAMA IZVRŠENEGA.

V ameriških ladjedelnicah dela 236.000 delavcov.

New York, N. Y. — Hurley, predsednik ladijskega odbora, je podal poročilo o gradnji ameriškega trgovskega brodogoja, ki je zadovoljivo.

Mr. Hurley je izjavil pred "Narodno mornariško ligo", da bodo Združene države kljub vsem oviram in težkočam dogradile v kratkem 730 jeklenih in lesenih trgovskih ladij. Po programu je treba zgraditi ladje do prvega marca prihodnjega leta, ki bodo odmrile 8.000.000 ton. Do sedaj se je gradnja ladij tako razvila, da je 28 odstotkov dela dovršena, osem odstotkov ladij je pa dovršenih.

Vzrokov je bilo več, ki so ovirali gradnjo ladij, a ti so sedaj odstranjeni. Ko se gradnja ladij razvije do najvišje stopnje, bodo ladje nepretrgoma spuščali v vodo in druge pričenjali graditi.

Mr. Hurley je opozoril poslalsce na fakt, da ni bilo pravih ladjedelnic, v katerih bi gradili ladje, ko je odbor prevzel odkazano nalogo. Morali so zgraditi najprvo ladjedelnice in dobiti potrebno število ladjegradniških delavcov.

Mr. Hurley je oštel tudi ljudi, ki priporočajo mobilizacijo delavcov. Dejal je, da je nasprotnik mobilizacije delavcov, ker bo de- lavstvo samo ustvarilo take razmere, ki bodo ubile vse govornice o mobilizaciji delavstva.

Ladijski odbor je ustanovil poseben odbor, ki uravnava vse delavske spore. V letu 1916 je delalo v ladjedelnicah 45.000 delavcov, dne drugega marca 1918 pa 236.000 delavcov.

Mr. Hurley je podal precej jasno sliko o gradnji ladij in ni nič odepševal ali prikrival. Povedal je, kako stvari stojijo in dokazal, da se takega ogromnega programa ne more izvršiti čez noč. Delo je ogromno, zanj je treba velikih priprav, ki zahtevajo čas, in delo se le potem teče gladko od rok, ko so priprave izvršene in so odpravljene ovire in težkoče, ki so ga zadrževale.

ALI JE ZAUPATI MODRIM OČEM?

Chicago, Ill. — Pred R. J. Malotta, blagajnika Y. M. C. A., je stopil mlad vojak, v čedni uniformi in z modrimi očmi, ki so dobrohotno gledale v svet. Povedal je, da se piše James Keane in da služi v Fort Sheridanu. Preden odide v Francijo, želi videti svojo staro mater v Des Moinesu, Ia., za to prosil \$25 posojila. Blagajnik je verjel dobrohotnim modrim očem in dal mu je denar. Bilo je dne 18. marca. O Jamesu ni duhu, ne sluha. Mogoče služi v armadi, mogoče tudi ne. Kdo naj to ve? Zdaj ga išče policija in mogoče se nji posreči razvozljati nganko.

WEINBERG POD POROŠTVO.

San Francisco, Cal. — Israel Weinberga, obtoženega zarotniškega bombnega napada na demonstracijo za vojno pripravljanje, so izpustili iz zapora, v katerem se je nahajal od 27. julija 1916. Položiti je moral \$15.000 poroštva. Weinberg je že stal enkrat pred porotniki radi te obtožbe, ki so ga spoznali nekrivim. Državni pravdnik je kljub temu zahteval, da ostane še nadalje ječi, in je izjavil, da ga postavi še petkrat pred porotnike, ker je pri bombnem napadu izgubilo več oseb življenje.

Iz te izjave je razvidno, da ne gre za zadoščenje pravici, ampak da se bočejo mogoče in v Kaliforniji na ta način maščevati nad voditelji strokovno organiziranega delavstva, ker so jim njih temni naklepi spodleteli.

Volilni boj postaja sirov in umazan.

NATOLCEVANJA IN SUMNICE IGRAJO VLOGO.

Sedanji volilni boj predpoda je senakega volilnega boja.

Chicago, Ill. — Prihodnji teden se bodo vršile volitve za občinske in okrajne zastope. Ponokod bodo volili tudi zastopnike za izpraznena mesta v državnih legislaturah in kongresu.

Kandidatje niso še nikdar prejeli drugi drug drugega z glase-rokavicami, ali letojnji volilni boj je zelo umazan, ker kandidatje mečejo blato drug v drugega in se obkldajo s sumničeni. Politčarji so potegnili vojno v volilni boj, dasiravno so v vsaki stranki mladeži in profitarji, medtem ko so v vsaki stranki tudi možje, ki so prisegli boj do smrti nemški in avstrijski avtokraciji. Nobena stranka se ne more ponašati, da ima v stranki samo take pristaje, ki so pri volji žrtvovati vse za poraz nemških in avstrijskih avtokratov. Najbolj glasno v tem volilnem boju kriče seveda republikanski politčarji in časopisje, ki podpira republikansko stranko. Zaganjajo se divje v svoje politične nasprotnike. Če mu ne očitajo mračnjava, pa trdijo, da je njegova stranka kriva, da še kaj ne ni poražen. In če bi prerušali vse vollice, od prvega do zadnjega, ki so glasovali za republikance in bodo oddali svoje glasove za republikanske kandidate v prihodnjem tednu, bi mogoče med njimi našli največ mladenčev in profitarjev.

Republikanci bi radi dobili kontrolo v občinskih, okrajnih in drugih postavodajnih zastopih, zato se poslužijo vsakega sredstva, da pri volilni žari porazijo svoje politične nasprotnike.

Republikanci so pričeli volilni boj že pred nekaj meseci. Njih časopisje je napadlo vse socialiste kot izdajalce, dasiravno je "Chicago Daily News", ki ni socialističen list, sviril pred takimi politikanji in dejal, da ni vse socialistične metati v en koš. Posamezni vodje republikancev so napadli mornariškega tajnika, da ga spravijo iz urada. Stvar ni šla in po kratkem boju so odnehali. Na to so se vrgli na vojnega tajnika Bakerja, toda pogoreli so imenitno. In kdor se je zanimal za politične boje in življenje v Ameriki zadnja leta, je videl že naprej, da pridejo republikanci z zahtevno na dan. Se preden je predsednik Wilson nastopil sedanji termin, so se republikanski listi pisali, da je najboljši, če predsednik Wilson ne sprejme v svoj kabinet Danielsa in Bakerja. Predsednik Wilson se ni odiral na to priporočilo in kasneje so republikanci skušali spraviti oba iz kabineta, kar pa seveda ni šlo.

V zadnjem tednu volilnega boja smo in republikanci so igrali novo karto proti svojim političnim nasprotnikom. Sedaj očita upravi, da je kriva, da se ni izvrševnega zadostnega števila bojnih letal. Republikanski časopisje prikazuje stvar, da je taka letala lahko graditi kot pak peče kruh. To izigravanje ni novo, republikanci so že podobno karto izgrajili proti vojnemu tajniku, ki so ga dolžili, da je zakasnil oborožitev ameriške armade s strojnimi puškami. Vojni tajnik je odgovoril na ta natolcevanja: In kasneje so preiskusili strojne puške, ki jih je odobrili vojni departement. Bila je krepka mornarska kausica za republikanske politične kriče in mnogi ljudje so sodili, da jih to spametuje. Sedanje natolcevanje glede letal dokazuje, ravno nasprotno. Republikanski politični kričarji se niso prav nič poboljšali in poberejo še danes vsak kamen, ki se jim zdi pripraven, in ga vržejo v svojega političnega nasprotnika.

Sedanji volilni boj dokazuje, kaj nas čaka v jeseni, ko bodo volitve za kongresnike in zvezne senatorje in bo od izida volitev odvisno, kdo bo imel večino v kongresu.

Zakaj ne objavilo naslovov padlih vojakov?

OBJAVE SLUŽIJO ZA INFORMACIJE SOVRAŽNIKU.

Sorodniki padlih in ranjenih vojakov so izpostavljeni nadležnim agentom.

Washington, D. C. — General March, izvršioči šef generalnega štaba, je podal izjavo, zakaj vojni departement noče več v listih objaviti natančnih imen in naslovov padlih in ranjenih vojakov na Francoskem.

Našel je več vzrokov in dejal, da take informacije služijo sovražniku in privabijo v hišo svojecev padlega ali ranjenega vojaka roj nepoklicanih in vsiljivih agentov, ki se ponujajo, da istirjajo od vlade zavarovalnino.

Vojni departement obvesti sedaj najbližnjega sorodnika padlega ali ranjenega vojaka in mu poda vse detalje o njegovi nesreči, še preden pridejo imena v javnost.

"Po starem sistemu, po katerem so naznanili datum nesreče," je govoril general March "so Nemci prejeli natančno obvestilo, kakšen učinek je napravil njihov vpad na naše čete imenovanega dne. Interesira vas tudi, če izveste, da je objava naslovov posebej imenovanih vojakov prignala roj isterjevalnih agentov na sorodnike, ki so rekli, da garantirajo vojno zavarovalno odškodnino, dasiravno je garantirajo postave tistemu, kateremu gre po zakonu.

Kljub dejstvu, da je vojni departement v vsakem slučaju razločil najbližnjemu sorodniku, da bo vlada izravnila njih zahteve in da jim pošlje denar, ne da bi se jim bilo treba poslužiti isterjevalnih agentov, so nekateri siromani ljudje poslušali te agente in so izgubili nekaj, do česar so bili opravičeni.

"Vpadi, ki se vrše na vsi fronti, so izvršeni, da ujamejo enega vojaka z namenom, da dobe od njega informacije o organizaciji, ki nasprotuje nemškim vrstam na tem mestu. Če se objavi adresa najbližnjega sorodnika, se nemški agent v Združenih državah približa sorodnikom in dobi informacije, ki jih želi dobiti Nemčija z napadi na našo fronto.

"Oficijelno poročilo Rdečega križa pojasnjuje, da prihajajo k sorodnikom vojakov, ki so bili ubiti na Francoskem, z najboljšimi dimi ponudbami, z denarjem itd., da izrabijo njih žalost v svoje namene."

PTIČKA STA SE UJELA.

New York, N. Y. — Policija ima pod ključem Isadore Gernsteina in Maurice Bernsteina, ki sta ob Leonor F. Loretta, predsednika tožena, da sta hotela izliti denar od Leonor F. Loretta, predsednice Delaware & Hudson železnice.

Po izjavi policije je Loree prejel pismo, v katerem mu je neznanec grozil, da razkrije fakta o njegovem sinu, ki služi kot major v Spartanburgu, S. C., če ne položi \$10.000 na vogalu Pete ceste in Devet in štiridesete ceste.

Detektivki so se v Loreetovem avtomobilu pripeljali na določeno mesto in aretirali Gernsteina, ki je zopet izdal Bernsteina.

ČIN DRHALI.

Jackson, Mich. — Neznani zilkovci, a krinkami na obrazu, so ugrabili Harvey Hedдона, ki pravi, da je socialist, in njegovega sina. Vrgli so ju na avtomobil in ju odpeljali iz mesta. Zunaj mesta so ju namazali po obrazu in rokah z rdečim barvilom. Drhal je njima zagrozila, naj se ne vrneta v mesto, ako nočeta, da se njima ne pripeti še kaj hujšega.

VREME.

V temperaturi ne bo izpremembe, lahki severozapadni vetrovi. Solnčni vzhod 5:41 a. m.; solnični zahod ob 6:10 p. m.

Nemške čete ustavljene na vsi fronti.

Ameriške divizije v veliki bitki.

Nemške izgube znašajo od 85 do 100 tisoč mož na dan.

London, 27. marca. — Angleške, francoske in ameriške rezerve so stopile danes na bojno fronto z namenom, da ustavijo sovražnika. Učinek je bil takoj uspešen. Moč nemške ofenzive je pričela slabeti na vsi fronti. Edini uspeh, ki ga je imel sovražnik prejšnjo noč, je bil blizu Braya, kjer so nemške čete napredovale za okrog tri milje.

Paris, 27. marca. — Vojni stan javlja danes, da so Nemci povsod ustavljeni. Poročilo dodaja, da je sovražnik oslabil valed grozovitih izgub.

Ameriška armada v bitki.

Washington, 27. marca. — Amerika je stopila v krvavi metež. Največja bitka v zgodovini, ki se zdaj bjeje na francoskih tleh, ni več samo saveznika, temveč tudi naša. Ameriške divizije, kolikor jih more porabiti general Pershing, so danes na prvi bojni fronti.

Maršal Haig je sporočil uradno, da se v okolju Roye bore angleške, francoske in ameriške čete skupaj proti sovražniku, ki je zastavil vse svoje sile, da odloči vojno sebi v prid.

Haigovo poročilo se glasi: "Sovražnik je ustavljen zapadno od Roye in Noyona. V okolju Roye se bore samo ob rami angleške, francoske in ameriške čete. Francoska pojašanja prihajajo rapidno. Severno od Somme se vrši lokalno bojevanje. Veliko glabanje sovražnih čet in transportov v bojni pokrajini je bilo ves dan pod ljutim ognjem naših topov in avijatikov. Na vsi fronti južno od Somme se nadaljuje furiozna bitka. Naše čete so pokazale veliko hrabrost na vseh delih fronte in preteklih šestih dneh bojevanja."

Vpričo dejstva, da je general Pershing prišel na pomoč zavzevalnim četi dan velike bitke, smatrajo vojaški eksperti v Washingtonu, da je položaj vsakakor raven, dasiravno imajo neomajano zaupanje, da ne bo zdrobljena saveznikova fronta. Nemčija je brez dvoma vrgla na bojišče vse svoje sile z namenom, da uniči angleško armado, katere ji je najbolj na poti. To se pa ne sme zgoditi, in valed tega so šle v boj rezervne armade, ki pa seveda niso zadnje. Takovana "manevrska armada", ki je sestavljena iz pomešanih zavzevalnih enot in pripravljena za skrajni slučaj, se ni v akciji.

Maršal Haig je danes brzojavno odgovoril na čestitko predsednika Wilsona, katero je predsednik poslal zadnji ponedeljek, izrekajoč vrhovnemu poveljniku angleških armad priznanje za galantno obrambo. Haig je odgovoril:

"Vaša brzojavka, v kateri priznavate neutršen pogum naših vojakov v veliki bitki, ki se zdaj vrši, nas je zelo ganila. Prosim, sprejmite našo prisrčno zahvalo. Vsi kakor eden verujemo v pravičnost naše stvari in pripravljene smo boriti se dalje ne ohranje se, kaj nas stane, dokler ne bo varna svoboda človeštva. — Douglas Haig."

Ogromne izgube Nemcev.

London 27. marca. — Po najbolj zanesljivih informacijah in cenitvah stoji številke o bojnih silah in izgubah nemške in zavezniške armade v sedanji bitki na Francoskem kakor sledi: Vseh Nemcev v bitki zadnjih šest dni: 1.250.000. Povprečno število Nemcev v bitki vsak dan: 850.000. Skupne izgube v prvih šestih dneh: 400.000. Vseh Angležev v bitki zadnjih šest dni: 600.000. Povprečno število mož v bitki vsak dan: 500.000. Skupne izgube v prvih šestih dneh, včetvi 45.000 mož, o katerih trdijo Nemci, da so jih ujeli: 150.000.

V izgubah na obeh straneh so šteti ubiti, ranjene in pogrešani.

Washington, 27. marca. — Tukajšnji vojni eksperti cenijo izgube Nemcev na 85.000 do 100.000 mož dnevno, kar pomeni, da so Nemci do danes izgubili čez pol milijona mož.

Nemški general ubit.

London, 27. marca. — Iz Berlina čez Amsterdam javljajo, da je bil v petek ubit general von Blotnitz, poveljnik nemške divizije v boju pred St. Quentinom.

Nemci se boje protidurca.

Amsterdam, 27. marca. — Berlinski socialistični list "Vorwaerts" piše: "Začetek bitke je bil sicer ugoden za naše armade, toda sovražnik ima pripravljene rezerve na jugu, s katerimi lahko napada naše čete od strani. Nemčija nima nobene moralne pravice, da bi postopala s sovražnikom po militarističnem načelu "a postjo za vrat in s koleno na prst." Političen sporazum je potreben tudi poleg največje militaristične zmage."

"Berliner Tageszeitung" piše, da je dejal general Ludendorff v intervjuju: "Velika bitka se je vršila in zmaga je dolejš na naši strani, ali nihče ne ve, kaj bo še posledica tega."

"Tägliche Rundschau" v Berlinu pravi, da ljudje ne smejo biti preveč navdušeni, kajti angleška armada še ni uničena. "Neueste Nachrichten" v Monakovem pišejo: "Anglija je doživela poraz, ki ga ne more prejeti, toda naša zmaga še ni popolna. Ne smemo pozabiti, da je to komaj začetek odločilne bitke."

Nemški generalni štab je sinoči poročal: "Kološalna bitka na obeh straneh reke Somme je stopila v novo dejanje. Sovražnik se umika na široki fronti. Na več krajih bojišča smo prekorščili naše stare pozicije, katere smo ostavili v bitki leta 1916. Naše čete so pred Albertom in vzeli smo Linnens, Roye in Noyon."

V prejšnjem poročilu pravi nemški generalni štab, da so Angleži vzeli več divizij iz Flandrije in Italije in pripravljena so vrgli v boj sveže rezerve. Število vpletenih topov je naraslo na 993 in več kot sto "tankov" leži v okupiranih pozicijah. Obenem so zavezniški izgubili 93 eroplanov.

Nemško poročilo ne omenja ničesar o naraščanju ujetnikov. Včeraj je bilo poročano, da so Nemci izgubili 153 eroplanov v prvih treh dneh bitke. Poročevalci javljajo z bojišča, da so se nemške rezerve že precej zmanjšale. Prvi dan so Nemci pojačevali svojo frontno črto s armadnimi zbori, pozneje so si pomagali z divizijami, zdaj pa dovažajo na bojišče samo še polke.

Neskončen tok ranjenecov.

Amsterdam, 27. marca. — Vesti z nemške meje se glasijo, da prihajajo z bojišča v Nemčijo neskončne vrste vlakov, ki so napolnjeni s ranjenci. Vse bolnišnice v severni Franciji, Belgiji in zapadni Nemčiji so polne ranjenih vojakov.

Z meje javljajo, da je nemška vlada ukazala zapreti holandsko, dansko in švicarsko mejo. Tega dostaj še ni bilo, da bi Nemčija kar naenkrat zaprla vse meje neutralnih držav.

Sovražnik je izmučen.

London, 27. marca. — Vse današnje vesti s fronte se vjemajo, da se prodiranje Nemcev ustav. (Dalje na 2. str., 1. kol.)

VELIKA VAS

ROMAN

Francoski pisatelj EDGAR MONTEIL
Prevodilci F. K.

"To nič ne de, če dovolite milostljiva, vas spremit tja," pravi kaplan, "samo opozoriti vas moram, da je Girondon republikanec."
 "Sej je vendar krščen!" vpraša davkarica.
 "Seveda je, imamo sicer republikance tu, toda nobenega ne, ki bi ne bil pri prvem obhajilu, in ko se jim bliža konec, povrnejo se najstrastnejši svobodomiselci k Bogu."
 Kaplan se dvigne, gospa pa odide v svojo sobo, da se opravi za izhod, seveda je oblekla svoj glavni kožuh.
 "Zapuščam jako nerad vaš salon," pravi kaplan davkarju, "to je edini gorak prostor v Royboni."
 "Ker sem postavil vanj švedsko peč, kupil sem jo v Genfu."
 Gospa pl. Slepčič pride zopet.
 "Pojdiva gospod kaplan, jaz sem gotova."
 V kožuhu je bila lepa gospa še mnogo večja, ko je šla ob strani malega kaplana po ulicah Roybone.
 "Glej, glej," so si pravili Roybonenčanje, gledaje za neenako dvojico, "sedaj gresta že kar skupaj na izprehod!"
 Pred nizko hišico se vstavi kaplan in reče: "Tukaj smo."
 V veži doba Girondona.
 "Ta dama, gospa pl. Slepčič vas želi obiskati, ljubi Girondon," pravi kaplan.
 "Velika čast za nas, prosim vstopite, odvrne Girondon.
 Peljal je svoje goste v sobo, ki je bila sicer nizka, vendar pa prijazna. Na sredi je stala štiriogonata miza, krog nje šest stolov. Eno steno je zakrivala skoraj popolnoma velika omara, na drugih stenah pa so visele stare fotografije. Razen tega je bil v sobi samo še umjet naslonjač, katerega ponudi Girondon davkarici.
 "Mrz je tukaj, takoj hočem zakuriti," pravi.
 "Hvala, ne trudite se, nimam namena dolgo tu ostati. Gospod kaplan mi je povedal, da je vaš otrok bolan, prišla sem ga obiskati, ali ga lahko vidim."
 "V kuhinji je, milostljiva gospa."
 Šli so v kuhinjo, kjer je Girondonova žena ravno prala.
 Kuhinja je bila polna pare, katera se je dvigala iz kotla ter polnila prostor, da se ni videlo do drugega konca.
 Ko je gospa Girondon zagledala obiskovalce, si je obrnila urno roke v predpasnik in se opravičila radi nerada.
 "Otroka pa pustite v tej pari," pravi gospa davkarjeva in hiti proti malemu, katerega je izdalo njegovo močno kašljanje, kje da je, saj videti se ni moglo ničesar.
 Ležal je v leseni zibelki, ki je stala v kotu na zemlji in je bil zavrt in odet s starimi ounjami, ubogi črviček je bil v nevarnosti, da se zaduši. Bil je bled in suh, njegove tanke ročice so se trudile zadržati, da bi odmaknile tečo, ki je bila na njem.
 "Toda v tem zraku vendar mora kašljati," pravi gospa pl. Slepčič.
 "O, saj je navajen na to," odvrne mati otrokova.
 "Vaša soba ima ležo proti jugu, je majhna in bi se dalo gotovo hitro segreti, tja denite otroka."
 "Potem bi pa moral samo radi njega kuriti."
 "Ali raje vidite, da vam umrje!"
 "O, saj ni tako hudo."
 "Ali ne vidite, da se v tej pari akoraj zaduši!"
 "S perilom bom takoj gotova."
 "All ste vprašali kaj zdravnik?"
 "Rada bi to storila, toda ni bilo nobenega tod mimo v zadnjem času, da bi pa nalašč zato enega sem klicala, je pred ago in vrhu tega se ga mora še prositi."
 Gospo pl. Slepčičeva je dovolj poznala trmo kmetov, kljub temu je vendar hotela, da se prenese otroka iz tega slabega zraka, ali mati je samo trdila in obstala pri tem, da bo takoj gotova s pranjem.
 Gospa pl. Slepčičeva je morala iti, ne da bi kaj opravila.
 "Republikanci puste svoje otroke umirati, ne da bi ganili z roko," pravi kaplan.
 "Ne obdolžite republikancev bolj, kakor drugih," odvrne gospa davkarjeva, "kmetje so vsi enaki. Le redkokdaj in neradi pokličejo zdravnik. Pusto, da dela narava kar sama hoče in če ji vzame koga smrt, amatrajo kot neizogibno usodo. Smrt nima za nje nič groznega."
 "Ker verujejo v Boga in na posmrtno življenje," pravi kaplan.
 "Gotovo."
 Gospa davkarjeva in nje spremljevalec zapazita mimogrede na nekem oknu dve mladi dekletki.
 "All niste to življili André?" vpraša ona.
 "Da, ena dela obleke, druga pa perilo, pomagati si pa tudi druga drugi pri delu in ste je kaj pridni."
 "Slišala sem, da ste precej lahkomišelní."
 "O, nič bolj lahkomišelní kakor vse drugo."
 "Toda, toda, gospod kaplan!"
 "Sestri André ste bili lepi deklici s jako polnimi lasmi in živimi temnimi očmi. Ena je bila Mimi, druga Lili."
 "Šepetalo se je marsikaj o njih, toda dokazov ni bilo nikakih, in če ste imeli v resnici ča-

stille, morilo je biti to jako na skrivnem, kajti videlo se jih ni nikdar v moški družbi.
 Govorilo se je o njih, ker ste bili lepi in mladi, brez strišev, torej je lahko vaško govorilo o njih, kar je ravno hotel, saj niste imeli koga, ki bi se potegnil za nje.
 Imeli ste dva pariška modna časopisa in ste torej vedno vedeli, ka je najnovjšo.
 Prišla je mnoga gospodična k njima, samo da je izvedela najnovjšo o oblekah in drugem.
 Gospa Michal, ki je bila njuna sosedna, je pustila rada nekaj časa kavarno samo, da je govorila z deklicama o novostih.
 "All ste videli kožuh gospe davkarjeve? Iz česa pa je?" je vprašala.
 "Je iz lepe teške svile. Krzno je tudi prvo."
 "Mora biti gotovo drag."
 "Da, taki kožuhi imajo veliko vrednost, glavno je kožuhovina, tu so pa cene različne, od tristo do tisoč frankov ali pa še več."
 "Moj Bog, to morajo biti bogati, da si kupijo kaj takega."
 "Da, ljuba gospa Michal, za nas ni kaj takega."
 "All so obleke gospe davkarjeve tudi tako drage?"
 "Videla sem jih samo od daleč, niso zadnja novost, bile so narejene najbrže lansko ali predlansko leto, ali radi tega niso nič manj čedne."
 "Za Roybono si ni pustila napraviti nič novega, mislila si je najbrže, za nas so tudi njene stare stvari dobre, saj se tako ne razumemo na modo. Mogoče pa hrani denar, da kupi kaplanu sukno, revež izgleda vedno ves prezebel."
 "Posebno kadar gre poleg nje, ki je že tako jako močna, sedaj pa še v kožuh zavita."
 "Zadnjič sta obiskala skupaj Girondonovega otroka."
 "Kaj je hotela tam? Girondonovi niso potrebni njene miloščine."
 "Gospa pl. Slepčičeva je jako dobroščna, mogoče je hotela dati dober svet."
 "Če je gospa dobra, to ne vem," pravi gospa Michal, "toda davkar gotovo ni. On je grozno jesen, da so mu gospodje zabranili pristop v njihov klub, vsakemu kogar sreča pravi, da se že maščeval, da bo dal klub zapreti."
 "Da bi se rad maščeval, to rada verujem, toda dvomim, če mu bo tako lahko zapreti klub."
 "O, pravi, kakor hitro priđe kralji, je konec kluba. To bi bil pa tudi moj konec, kajti jaz živim od tega, kar mi dajo izkupiti na kavi in drugih pijakah."
 "All imate mnogo opraviti, pridejo vsi gospodje v klub?"
 "Vsi razen Galtiera in Goubaulta, ki nista v Royboni. Samo stari Monestrel se pokaže sedaj redkeje, kakor preje."
 "Saj ga res ne vidiva več tolikrat mimo iti, kakor pa prejšnje čase."
 "Tista pravda mu ne da še pokoja."
 "Pravijo, da vsak dan zmerja in zbada svojo hčer."
 "In vendar je ravnala popolnoma prav, hvaležen bi ji moral biti, da ga je obvarovala greha."
 "Gospodična Lucija je vedno jako prijazna in vrljudna."
 "Ona je tudi jako lepa."
 "Če se boše kedaj možila?"
 "Jaz bi vedela za njo izvrstnega moža."
 "Ta bi bil!"
 "Albert Galtier."
 "Ne, Mimi, kaj ne pride véš ti v glavo!"
 "Zakaj! All bi ne bila to lepa dvojica!"
 "To je, ali ti pozabiš..."
 "Sovrašstvo Monestrelovo do Galtierovi O, to se lahko preskoči."
 "Če govoriš o volku, tu pride papa Monestrel."
 "Gre gotovo v klub," pravi gospa Michal, "sicer sem pa še predolgo tu, gospodje gotovo kaj rabijo, moj mož pa je tako nepripraven, vedno bi sedel za pečko, ne briga se pa za nič."
 "Gospa Michal se je motila, Monestrel ni šel v klub, ampak ribe lovit. Nesel je seboj košaro in pripravil za lov, ter korakal proti Gaultieru."
 "Vreme je tako lepo," je rekel svoji ženi, "škoda bi bilo, če bi presedal kar doma ves dan, hočem skrbeti za nocojšnjo večerjo."
 Na bregu, na pripravnem mestu je vrigel trnek. Ulovil je samo majhne ribice, toda to ga ni motilo, stal je več ur potrpečljivo, dokler ni napolnil košare, potem pa je šel zadovoljen domu in rekel svoji ženi: "Tu jih imaš, pripravi nam jih takoj."
 Gospa Monestrel jih je vzela in spekla, kakor je bila tam navada, na olju, kar ni prav posebno dobro, vsaj duh ni lep.
 "To je res izvrstna pešenka, in kar je glavno, pri tem prihranim, kajti ribe ne stanejo drugega, samo nekoliko truda. Na ta način se dene vinar k vinarju da ni treba stradati v sili. All slišiš, ti stanova hči!"
 "Prosil bi te oče, da me ne imenuješ tako," pravi Lucija, "kajti na to ime ne slišim!"
 "In vendar si vragov otrok."
 "Da, če si ti vrag."
 "Tega nočem s tem reči," vpije Monestrel, katerega je spravila sadnji čas vsaka beseda v jeno, ki jo je rekla Lucija. "Reči hočem, da nas je vrag s teboj obdaroval."
 "Ni ti treba govoriti na tak način tv. j. hčeri," pravi mati.
 "Da, nadaljuje Monestrel nemoteno, "vrag mi je jo dal v kazen za moje grehe, tako, da se bom pokoril že na tem svetu."
 "Potem prideš naravnost v nebesa, oče."
 "Kako to!"
 "Če sem jaz za pokoro..."
 "Da, v nebesa, ali ti, ti ničvrednica naravnost v peklo!"
 "K mojemu pravemu papanu."
 (Dolge slovi.)

DOPISI.

Aurora, III. — Zadnje čase sem prišel v dotiko z raznimi posebnimi rojaki in z društvi radi Slov. republikanskega združenja. Konstatirati moram, da so tukajšnji Slovenci, izven par izjem, ki pa ničesar ne štejejo in niti ne pridejo v poštev, naklonjeni akciji, ki jo zatopa S. R. Z. Povsod, kjer sem nastopil, so se izražali ljudje "ko bi se le uresničili cilji Slovenskega republikanskega združenja, to bi bilo za naš narod nekaj krasnega." Nikakor pa niso za kako novo kraljevino. Prav nikjer se niso ogrevali za kralja, kajti tukajšnji rojaki imajo s kralji in monarhistično formo države dovolj izkušenj še iz Avstrije. Kar potrebujemo, je nekaj več organizatoričnega življenja v naše vrste, kajti s samimi simpatijami se ne doseže mnogo, ako ni zadej organizacije, ki izvršuje delo, kateremu je namenjena. Poleg tega je vladalo med rojaki tudi veliko nezaupanja do vsakega gibanja, ker se jih je že tolikokrat "na blufalo" od raznih reketeljev, ki so se skrivali zdaj pod eno drugo pod drugo krinko. Kakor hitro bodo prešli vsi dvomi tukajšnjih rojakov in vsa nezaupanost, se bodo zavzeli z vso močjo za naše demokratične ideje. Nekatere slovenske naselbine imajo svoje posebne razmere, ki jih je potreba pri takih akcijah odstraniti: kakor hitro se to zgodi, bo naša naselbina korakala sporedno z drugimi večjimi naselbinami v delu za naš program in naše cilje.

Ob neki priliki se je tudi nabralo od par rojakov in rojakinj svota \$270 za S. R. Z.

Upam, da mi bo mogoče v najkrajšem času poročati veselejšo novice o našem gibanju na Aurori, kar se tiče zanimanja za delovanje Slovenskega republikanskega združenja.

John Blasič.

Willard, Wis. — Tukajšnji slovenski farmarji se počutijo sedaj precej zadovoljneše, kot pa preje, ko so se še mučili po tovarnah in rudnikih. Ko se šlovec enkrat dela na farmah privadi, ga pravi nič ne veselilo po raznih industrijskih podjetjih, pod nadzorom surovih priganjačev. Tu je vsak sam svoj gospodar in pri delu neodvisen. In kar je glavno, šlovec dela na farmi za svoj lasten dobiček, ne pa kot v industriji, kjer se mora do amrti mučiti za korporacijske dividende. Farmarji pridružujejo večino živela za svoje lastne potrebe, kar v taki draginji kot je sedaj, veliko šteje.

Tiste, katere kmetijstvo veseli in imajo nekoliko sredstev, jim priporočam, le na farme, kar bo v vašo lastno korist. Pri nakupovanju zemlje morate biti zelo opretni. Vedno je boljše, da kupite vselej tudi nekoliko že izčiščene zemlje, pa četudi se pri tem nekoliko bolj podate v dolgove. Zemlja polna štorov in goščave dá preveč dela, predno se je nekaj obdelala, oziroma pripravi za obdelovanje.

Pred kratkem je nek dopisnik poslal nekemu slovenskemu listu dopis, tikajoč se tukajšnjih občinskih volitev, v katerem priporočal volilec, naj izvolijo v odbor same slovenske kandidete. To želimo tudi jas in priporočam rojakom, naj oddajo svoje glasove za John B. (zakaj ne zapišete celega imena? Op. ured.), ki je kandidat za občinskega načelnika (chairman), ne pa za kake priljudne bahače, ki pripovedujejo, da bi dali tudi kravo za "gospoda". V javne urade je treba značajnih ljudi, ki bodo skrbeli za blagor svoje občine, ne pa samo protežirali gotovo strujo.

S. M.

Ima collinwoodskega fenca. — Ha, ha, hi! Rogati Janko vprašuje, kje smo glavni pečlarski sodniki. On živi v prijetnem domovanju, da mi spimo, ko on rogovili s svojim pečlarskim klubom za našim sloviti fencom. V svojem memorandumu nam pripoveduje, kako se je učil kot mlad poblezati po drevju. Seveda, plehati po drevju je lahka stvar, vsekaj drugega je pa skakanje čez naš fenec. To je že umetnost. Jankotu priporočam, naj bo pri svojih ofenzivah oprezen, kajti naš fenec je preprežen s bodnimi žicami in prav lahko se mu prigodi nesreča, da si pri svojih ponovnih poizkusih za preletanje našega fenca raztrga hlače. Tukaj

nima dobre mamice, da bi mu jih dala.

Pečljarji Jankotovega kalibra si menda predstavljajo, da so naši fenec sestavljeni iz samih nenevarnih solnčnih rož. Le počakajte. Sedaj smo poslali večino naših fenecov v popravo in potem, ko jih bomo zopet postavili v bojno linijo, potem bo za vas jok in škripanje z zobmi.

Sedaj imate pravo korajžjo, ko se naš Matjažič mudi nekje v strelnih jarkih, ali kjerkoli ga že drži gromska strela. Nekdanji naš junak Durn se pa naslanja na chili-cotške fenec; Naglije je pa tudi sposojen s svojim spečeljnim delom. Tabrov France je tudi vedno na delu z zalivanjem rož. Kdo vraga pa naj potem bo še za šuvaja pri ogaveju fenca? Nam ni kazalo drugega, kaj da smo morali vse naše fenec poslati v popravo, da bodo trdnjši in da se stare odprtine zamaše. Ko jih postavimo tako utrjene, potem pa gorje vsem vogačem Jankotovega kalibra.

Janko, ali se še spominjaš, kako si kukal skozi ogav fenec, pa nisi mogel skozi? Ej, bojazljivec; misliš si si utrgati solnčno rožo, pa vtnar ti je preprečil tvojo nakano, ti pa v dir nazaj v Cleveland. Ali ni bilo takof E, saj se poznamo. Ni čudno, če nas psuješ, da smo mi sami pustili fenec, zaspani, lenuhi in kaj vem kaj še vse. Stro-la te vzemi, če te sploh hoče. Ko bi bil ti res tako izurjen plezalec in skakalec, kot pripoveduješ, potem menda ne bi "kukal" počel-ljivo skozi fenec, nego bi rajše akakal kot ververica s fenca na fenec. Ker se pa zavedaš, da je tako skakanje zelo nevarno, nočeš pokazati tiste svoje izurjenosti, s katero se vseh postavljajš. Jaz ti prav prijateljsko svetujem, da nikar ne prestopaj naših fenecov, ako ne boš prijateljsko povabilen. V nasprotnem slučaju ti bodo naše muhe polagoma izpile tvojo moč in potem ne boš sposoben niti za črno vojako. Pripoveduješ, da si padel čez fenec v kurnik med same solnčne rože. Kakšne rože! Med muhe in čmrle si padel, ne pa med solnčne rože. Katerega leta si pa padel čez fenec, ko vprašuješ, kje se naš stari pečljarji, Durn, Matjažič in drugi? Teh še pol leta ni med nami. To je sate slaba tolaš-ba, če misliš, da boš sedaj, ko je nekaj naših pečljarjev odšlo, kraljeval v našem kraljestvu rož in fenecov. V tolašbo ali pa strah, kakor se je vzame, naj ti bo povedano, da se je naš pečlarski klub, kljub hudi sili precej pomnožil in člani vedno pazijo na tihotapce pri fencah.

Če bo prišla vse ta stvar v tako kritičen stadij, da bo treba mirov-nih pogajanj, bo najboljšo, da se prepusti vsa stvar naših obsejnih fenecov plemeniti Gajžli v razsodbo. Čuvaj fenca.

Saginaw, Mich. — V naši naselbini živi okoli dvajset slovenskih družin, ki imajo vse lastna stanovanja in dobra stalna dela. Slovenci imajo v tovarnah večinoma boljša dela, in eni so tudi delovodje. Tovarni je obilo različne vrste. Ako se šlovcu ne dopade delo v eni, lahko poišče delo v neki drugi tovarni, ker jih je na izbiro. Plače so različne. Tisti, ki razumejo kaka dela s stroji, zaslužijo od \$4 do \$5 na dan. Navadni delavci zaslužijo od \$2.60 do \$3.25 na dan. Delo je deseturno. Zasluzili lahko vsak toliko da se pošteno preživi. Sicer pravijo naši pobojnjaki da žive pošteno same tisti, ki hodijo v cerkev k službi božji. Tisti pa, ki nismo pobojni, pa seveda ne živimo pošteno po njihovih mišljih in nas vsled tega tudi "prezirajo". Nekateri tukajšnji Slovenci so naseljeni tu že čez dvajset let, drugi pa od pet do šest let. Sami "old timerji" in učenci stare šole.

V listu "Glas Naroda" sem čital iz naše naselbine dopis, v katerem poročal dopisnik, da je hodil tu dne 10. marca nek zastopnik ali zastopnica in poveljala neki slovenski list. Dopisnik se je z njim razsrdil, da bi deloval na kak slovenski list. Boljše je, da se pečljarji tuji narodni tuje časopise in organizacije, kot pa slovenske. Tu je še stari slovenska naselbina, kot sem že preje omenil, pa v vsam tem dolgem času nimamo ustanovili ničesar, s čimur bi se mogli poslati. Vedno štamo v letih, kako napovedujejo druge slovenske naselbine po raznih krajih Amerike; tu se deluje za slovenski dom, nekje drugje opet za podporno društvo, tam ustanovljajo kulturne in politične društva, toda mi

samo kar tiho, kot da nas ni na svetu, kot da nismo Slovenci.

Slovenci v Saginawu, ustanovimo vsaj eno slovensko društvo, da bomo imeli vsaj eno vez, ki nas bo družila in nas učila spoznavati drug drugega.

Če je kdo slučajno namenjen kam drugam za delom, bi morda zanj ne bilo napačno, če bi se nasell v naši naselbini, da bi se na ta način nekoliko pomnožili. Tudi pečljarji so nam dobro došli. Tem povem, da imamo tu nekaj prelepo cvetovih žarnice, ki so tudi pozimi cvetoke. Posebno krasne so nedeljah, ko pričakujejo vse valove, toda kar nas je tukajšnji fantov, ne hodimo dosti, ker smo pregloboko žepi. Tisti, ki imate te plitke žepi in ste kandidati za "volovski" stan, obrnite se na Saginaw.

Tony Matekel,
729 Kendrick St., W.

Waukegan, Ill. — Slovenci v drugi volilec v No. Chicago go-tovo že vedo, da bodo dne 2. aprila volitve v občinski svet. Slovenski socialistični klub št. 45 je za minimal kandidatom za alderman prve warda sodruga Antona Čuka, ki je dobro poznan med tukajšnimi rojaki. Je mož trdnega načelja in vreden zaupanja, zato ga vsem volilecem priporočamo. Delujete za kandidata, ki so ga mnogi nrali delavci in ki bo deloval v korist ljudstva, v slučaju da bi izvoljen. — Kandidatje kapitalističnih strank vodijo zelo kričasto kampanjo. Mi tega ne moremo ker nimamo na razpolago denarja. Kandidatje nasprotnih strank vsem pred volitvami obljubljajo vse mogoče in nemogoče dobro-tode kakor hitro se enkrat izvolijo, pozabijo, da so sploh bili obljubili. Če jih slučajno bi spomni na njihove obljube, se še pomilovalno smehljajo, če, ko da ne več, da obljube stari ne pred volitvami ne veljajo. Da vas to ne izpametuje volilec-ter se dajo varati od leta do leta. Nič ne pomagata če se jim pripom-duje, da so sladkobesedni kandid- datje zagovorniki kapitala in da taki ne morejo zastopati delavskih interesov. Masa gre, pa ti glas- za svojo nasprotnike. Ko so se vol- ljeni, se pa pritožuje in jdiha o krivicah, ki se gode revnim in- dem. Toda masa nima pravne mo- nega vzroka za pritoževanje, če si je vseh teh nadlog sama kralj. Delavaka stranka postavi kandidat- date zato, da bodo zastopali delav- ske interese. In če potem delavci glasujejo proti delavskim kandid- atom, so si delavci sami krivi kričočih socialnih razmer.

V tukajšnji "dratovni" se do-po noči 13 ur in po dnevu 12 ur. Nekateri zaslužijo od \$5 do \$6 na dan. Zaslužijo že, ali te svote prejemajo. No, pa četudi je po-majjo, ali je to tako velik zaslužek za te dolge delavne ure, za tako no delo v smradu in prahu? Je danes \$5 za vsakdanje potreb- štine velikih družin?

Če si pa hočete na kak način breme olajšati, ste v zadnji, vid, ker nimate nobene organizacije, in drugič, nobene zasluge v občinskem svetu in drugih di- h. V slučaju, da grete kljub stoječim razmeram na štroj, do- do importirali vsepolno stavil- kazov, policija pa, ki jo vadržuje- vi s vašim denarjem, jih bo po- tektirala. Če bi pa v občinskem svetu sedel delavski župan in imeli večino aldermani, ki so del- delavske stranke, potem bi se ne- ne bilo treba bati policijskih li- ličkov, kadar bi stali na strani proti akcehom.

Za to pa izrabite vsako pril- za izvolitve delavskega kandid- ta, kjerkoli se vam nudi prilika. Zato še enkrat: Oddajte svoje gl- sove dne 2. aprila za alderman pr- vi wardi v No. Chicago.

Martin Judak.

Chicago, Ill. — Rojak Janko Walter, stanujoč na 843 So. La- land Ave., je bil dne 21. t. u. v- noten od doma. Ko se je vrnil do- šer ob 11.30 domov, je našel na- je ženo v zelo kritičnem položaju. Več osumljenih oseb zasleduje in upajo, da pridejo kmalu v ro- pravice.

Pittsburgh, Pa. — V tovar- Riter-Conley Manufacturing Co. panje v Loetsdale so podile to- jekline plošče na 25. letn. zav- laven R. J. Crana in 25. letn. Lova Cattella in ju obliko za 25- stu.